

Fənn sillabusu

İxtisas: 060403 - "Maliyyə menecmenti"  
Fakültə: İqtisadiyyat və idarəetmə  
Kafedra: Maliyyə idarəetməsi və audit

**I. Fənn haqqında məlumat:**

Fənnin adı: S/f (Pul-kredit tənzimlənmələrinin nəzəri və praktiki aspektləri)  
Fənn proqramı: LDU-nun 18.04.2024-cü il tarixli 4/41 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmişdir.  
Kodu: MIF- B03.2  
Tədris ili: I (2025/2026)  
Semestr: I  
Tədris yükü: Cəmi: 30 saat (mühazirə-15 saat, seminar-15 saat)  
Tədris forması: Əyani  
Tədris dili: Azərbaycan dili  
AKTS üzrə kredit: 6 kredit  
Auditoriya:  
Saat:

**II. Müəllim haqqında məlumat:**

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Quliyev Ülvi Fərman oğlu, i.ü.f.d., dos.  
Məsləhət günləri və saati: IV gün – V gün (Alt həftə)  
E-mail ünvanı: guliyev.ulvi@gmail.com  
Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Füzuli küç., 170-a

**III. Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:**

Əsas

1. Pul və banklar. Dərslik. R.A.Bəşirovun ümumi rəhbərliyi ilə müəlliflər kollektivi tərəfindən hazırlanmışdır. Bakı: "İqtisad Universiteti" nəşriyyatı, 2012.
2. Məmmədov Z.F. Pul, kredit və banklar. Dərslik. Bakı, 2008.
3. Абрамова М.А., Александрова И.Е., Шакер Л.С. Денежная система и механизмы денежного обращения и денежно-кредитного регулирования. Учебник. Москва, «Кнорус», 2022
4. Абрамовой М.А., Гончаренко Л.И., Маркиной Е.В. Финансовые и денежно-кредитные методы регулирования экономики. Теория и практика : учебник для вузов / под редакцией М. А. Абрамовой, Л. И. Гончаренко, Е. В. Маркиной. — 3-е изд., испр. и доп. — Москва : Издательство Юрайт, 2025.
5. Н. А. Истомина Финансовые и денежно-кредитные методы регулирования экономики : учебник / Н. А. Истомина, Е. А. Смородина, Т. Д. Одинокова, Ю. С. Долганова и др. ; под общ. ред. Н. А. Истоминой ; Министерство науки и высшего образования Российской Федерации, Уральский государственный экономический университет. — Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2020. — 302 с.
6. М. Жоламанова, Б. Алиева, М. Дарибаева. Денежно-кредитное регулирование. Учебное пособие. Москва, 2021

**IV. Prerekvizitlər:** Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənlərin tədrisi vacib deyil.

**V. Korekvizitlər:** Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

**VI. Fənnin təsviri və məqsədi:** "Pul-kredit tənzimlənmələrinin nəzəri və praktiki aspektləri" fənni iqtisadiyyat, xüsusilə makroiqtisadi siyasət və maliyyə sahəsində təhsil alan magistrantlar üçün nəzərdə tutulmuş ixtisaslaşdırılmış dərslərdir. Bu fənn magistrantlara pul və kredit siyasətinin nəzəri əsaslarını və bu siyasətin real iqtisadiyyatda tətbiq mexanizmlərini başa düşmək imkanı yaradır.

Bütün ölkələrdə tətbiq edilən pul siyasəti üçün vahid model mövcud deyildir. Pul siyasəti ölkələrin məqsədlərinə, insitisional strukturuna, tarixi inkişaflarına, cəmiyyətin davranışlarına bağlı olaraq dəyişiklik göstərməkdədir. Pul siyasətini tətbiq edən qurum və şəxslərin qabiliyyət və bacarıqlarına görə də nəticələri fərqli olur. İqtisad və ya pul elmində texniki elmlərdən fərqli olaraq ümumiyyətlə, pul nəzəriyyələrinin irəli sürdüyü təkliflərin doğru və ya yanlış olub olmadığını isbat edəcək bir laboratoriya mövcud deyildir.

"Pul-kredit tənzimlənmələrinin nəzəri və praktiki aspektləri" fənninin məqsədi magistrantlara pul-kredit siyasətinin nəzəri əsaslarını, alətlərini, məqsədlərini və onun iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrinə təsirini izah etmək və bu siyasətin real təcrübədə necə tətbiq olunduğunu öyrətməkdir.

**VII. Davamiyyətə verilən tələblər:** Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş

həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

**VIII.Qiymətləndirmə:** Magistrlərin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı magistr semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar, məşğələ və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- magistr keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal-magistr keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir;
- 8 bal-magistr cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- magistr keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir;
- 6 bal- magistrin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal-magistrin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal- magistrin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- magistrin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- magistrin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Magistrin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə magistrin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

| № | Bal               | Qiymət     |        |
|---|-------------------|------------|--------|
|   |                   | Sözlə      | Hərflə |
| 1 | 91 – 100          | Əla        | A      |
| 2 | 81-90             | Cox yaxşı  | B      |
| 3 | 71-80             | Yaxşı      | C      |
| 4 | 61-70             | Kafi       | D      |
| 5 | 51-60             | Qənaətbəxş | E      |
| 6 | 50 və ondan aşağı | Qeyri kafi | F      |

**IX. Davranış qaydalarının pozulması:** Magistr Universitetin daxili nizam – intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görələcək.

**X. Təqvim mövzu planı:** Cəmi: 30 saat (mühazirə-15 saat, seminar-15 saat)

| № | Keçirilən <u>mühazirə</u> , <u>seminar</u> , məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Mühazirə |       | Seminar |       |
|---|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|-------|---------|-------|
|   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Saat     | Tarix | Saat    | Tarix |
| 1 | ✓<br>Mövzu: Pul-kredit tənzimlənməsi haqqında iqtisadi fikirlər<br>Plan:<br>1.Pul-kredit tənzimlənməsinin mahiyyəti, rolu, məqsəd və vəzifələri.<br>2.Pul-kredit tənzimlənməsi haqqında iqtisadi fikirlər.<br>3.Azərbaycan Respublikasının bazar prinsiplərinə uyğun olaraq pul-kredit tənzimlənməsinin əsas istiqamətləri<br>Mənbə: [Mühazirə materialları,1-6]                                          | 2        |       | 2       |       |
| 2 | Mövzu: Pul-kredit tənzimləmə vasitələri<br>Plan:<br>1. Pul-kredit tənzimlənməsində Mərkəzi Bankın rolu<br>2. Pul-kredit tənzimləmə vasitələri<br>3. Mərkəzləşdirilmiş kreditlər onların verilmə qaydası<br>4. Məcburi ehtiyat normaları<br>5. Açıq bazar əməliyyatları<br>6. Valyuta intervensiyası<br>7. Pul-kredit tənzimlənməsi vasitələrinin qarşılıqlı əlaqəsi<br>Mənbə: [Mühazirə materialları,1-6] | 2        |       | 2       |       |
| 3 | Mövzu: Valyuta tənzimlənməsi<br>Plan:<br>1. Valyuta siyasəti, onun məqsəd və vəzifələri<br>2. Valyuta tənzimlənməsinin vasitələri<br>3. Valyuta məzənnələri<br>4. Valyuta bazarı və onun tənzimlənməsi<br>5. Valyuta məhdudiyyətləri və onların ayrı-ayrı üsulları və aparılma məqsədi<br>Mənbə: [Mühazirə materialları,1-6]                                                                              | 2        |       | 2       |       |

|   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |    |  |    |  |
|---|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|--|----|--|
| 4 | Mövzu: Kommersiya banklarında risk fəaliyyətinin tənzimlənməsi və risk normativləri<br>Plan:<br>1. Bankların fəaliyyət prinsipləri və tənzimlənməsi<br>2. Bankların kafilik normativləri<br>3. Bankların likvidlik normativləri<br>4. Bankların risk normativləri<br>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-6]                                                                                                                                                                                                                          | 2  |  | 2  |  |
| 5 | Mövzu: Pul kütləsi və pul emissiyası<br>Plan:<br>1. Pul kütləsi və pulun dövretmə sürəti arasında əlaqə<br>2. Müasir pul emissiyasının kredit xarakteri<br>3. Pul multiplikatoru<br>4. Pul aqreqatları<br>5. Nağd pul və nağdsız dövriyyə arasında əlaqə<br>6. Pul tədavülünün təşkili və nizamlaşdırılması<br>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-6]                                                                                                                                                                                | 2  |  | 2  |  |
| 6 | Mövzu: İnflyasiya və pul kütləsi<br>Plan:<br>1. İnflyasiya və onun inkişaf mərhələləri<br>2. İnflyasiya səviyyəsinin müəyyən edilmə mexanizmi və həddi<br>3. Pul tədavülünün inflyasiya proseslərinin vəziyyətindən asılı olan əsas sabitləşmə formaları<br>4. İnflyasiyanın pul və qeyri-pul amilləri və onların qarşısının alınması şərtləri<br>5. Dünya iqtisadi böhranının Azərbaycan iqtisadiyyatına təsiri və ölkənin antiböhran siyasəti<br>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-6]                                            | 2  |  | 2  |  |
| 7 | Mövzu: Xarici ölkələrdə pul-kredit tənzimlənməsi və onun əsas istiqamətləri<br>Plan:<br>1. Dünyanın inkişaf etmiş dövlətlərində pul-kredit tənzimlənməsinin əsas istiqamətləri<br>2. ABŞ-da pul-kredit tənzimlənməsi<br>3. İngiltərə, Fransada və Almaniyanın pul-kredit tənzimlənməsi<br>4. Yaponiyanın pul-kredit və bank fəaliyyətinin tənzimlənməsi<br>5. Çin iqtisadiyyatında pul-kredit və bank fəaliyyətinin tənzimlənməsi<br>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-6]                                                          | 2  |  | 2  |  |
| 8 | Mövzu: Beynəlxalq iqtisadi münasibətlər sistemində kapitalın beynəlxalq hərəkəti<br>Plan:<br>1. Kapitalın beynəlxalq hərəkəti: mahiyyəti, mərhələləri, inkişaf səbəbləri, göstəriciləri və formaları<br>2. Birbaşa xarici investisiyalar kapital ixracının əsas forması kimi: səbəbləri, üstünlükləri, nəzəri əsasları, müasir inkişaf meyilləri<br>3. Portfel investisiyaları: səbəbləri və müasir xüsusiyyətləri<br>4. Dünya borc kapitalı bazarı: strukturu və müasir inkişaf meyilləri<br>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-6] | 1  |  | 1  |  |
| X | Cəmi:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 15 |  | 15 |  |

XI. Fənn üzrə tələblər: Magistrantlar pul kredit tənzimlənmələrinin nəzəri və praktiki aspektlərinə aid olan məsələlərin həm nəzəri, həm də praktiki istiqamətlərini dərk etməlidirlər. Bu istiqamətdə onlar pul-kredit tənzimlənməsi haqqında iqtisadi fikirləri, pul-kredit tənzimləmə vasitələrini, valyuta tənzimlənməsini, xarici ölkələrdə pul-kredit tənzimlənməsi və onun əsas istiqamətlərini öyrənməlidirlər.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri: "Pul-kredit tənzimlənmələrinin nəzəri və praktiki aspektləri" fənninin tədrisi nəticəsində magistrantlar iqtisadi nəzəriyyə və real iqtisadi proseslər arasında əlaqəni qura biləcək səviyyəyə çatdırılır. Bu fənn onların həm analitik düşüncə qabiliyyətini, həm də iqtisadi siyasətlərin qiymətləndirilməsi və tətbiqi sahəsində praktiki bacarıqlarını formalaşdırır.

Magistrantlar:

- pul-kredit siyasətinin nəzəri əsaslarını və iqtisadi sistemdəki rolunu anlayır;
- Mərkəzi bankın funksiyaları və alətləri haqqında geniş biliklərə yiyələnir;
- Pul təklifi, pul tələbi, faiz dərəcəsi, inflyasiya kimi əsas iqtisadi kateqoriyaları mənimsəyir;
- Pul-kredit siyasətinin iqtisadiyyata təsirini təhlil etməyi bacarır (inflyasiya, məşğulluq, iqtisadi artım və s. kontekstində);
- Fərqli iqtisadi şəraitlərdə pul siyasətinin alətlərini uyğun seçə bilir;

- Pul siyasətinin effektivliyini qiymətləndirmək üçün analitik yanaşma nümayiş etdirir;
- Maliyyə və makroiqtisadi göstəricilərin təhlili aparmağı bacarır;
- İqtisadi problemlərin həllində pul-kredit siyasətinin mümkün təsirlərini öncədən proqnozlaşdırır;
- Real iqtisadi hadisələrə kritik yanaşaraq dövlət siyasətinin düzgünlüyünü və effektivliyini müzakirə edə bilir.
- Rəsmi iqtisadi məlumatlarla (Mərkəzi Bankın bülletenləri, statistik hesabatlar, beynəlxalq iqtisadi təşkilatların materialları) işləmə və onlardan nəticə çıxarma bacarığı inkişaf edir;
- Pul-kredit tənzimlənməsi haqqında iqtisadi fikirləri öyrənir;
- Pul-kredit tənzimləmə vasitələri və valyuta tənzimlənməsi ilə bağlı biliklərə yiyələnir;
- Banklarında risk fəaliyyətinin tənzimlənməsi və risk normativlərini mənimsəyir;
- Pul kütləsi və pul emissiyası, inflyasiya və onun pul kütləsinə təsiri ilə bağlı məlumatları təhlil etmək, onun nəzəri və praktiki aspektlərini əlaqələndirmək bacarığına yiyələnir və s.

### **XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:**

### **XIV. Kollokvium sualları:**

#### **I Kollokvium sualları:**

1. Pul-kredit tənzimlənməsinin mahiyyəti, rolu, məqsəd və vəzifələri
2. Pul-kredit tənzimlənməsi haqqında iqtisadi fikirlər
3. Azərbaycan Respublikasının bazar prinsiplərinə uyğun olaraq pul-kredit tənzimlənməsinin əsas istiqamətləri
4. Pul-kredit tənzimlənməsində Mərkəzi Bankın rolu
5. Mərkəzləşdirilmiş kreditlər onların verilmə qaydası
6. Məcburi ehtiyat normaları
7. Valyuta intervensiyası
8. Valyuta siyasəti, onun məqsəd və vəzifələri
9. Valyuta məzənnələri
10. Valyuta tənzimlənməsinin vasitələri

#### **II Kollokvium sualları:**

1. Bankların fəaliyyət prinsipləri və tənzimlənməsi
2. Bankların kafilik normativləri
3. Bankların likvidlik normativləri
4. Bankların risk normativləri
5. Pul kütləsi və pulun dövretmə sürəti arasında əlaqə
6. Müasir pul emissiyasının kredit xarakteri
7. Pul multiplikatoru
8. Pul əqrəqləri
9. Nağd pul və nağdsız dövriyyə arasında əlaqə
10. Pul tədavişinin təşkili və nizamlaşdırılması

### **XV. İmtahan sualları:**

1. Pul-kredit tənzimlənməsinin mahiyyəti, rolu, məqsəd və vəzifələri
2. Stimullaşdırıcı və məhdudlaşdırıcı monetar siyasət
3. Pul-kredit tənzimlənməsi haqqında iqtisadi fikirlər.
4. Azərbaycan Respublikasının bazar prinsiplərinə uyğun olaraq pul-kredit tənzimlənməsinin əsas istiqamətləri
5. Pul-kredit tənzimlənməsində Mərkəzi Bankın rolu
6. Pul-kredit tənzimləmə vasitələri
7. Mərkəzləşdirilmiş kreditlər onların verilmə qaydası
8. Məcburi ehtiyat normaları
9. Açıq bazar əməliyyatları
10. Valyuta intervensiyası
11. Pul-kredit tənzimlənməsi vasitələrinin qarşılıqlı əlaqəsi
12. Valyuta siyasəti, onun məqsəd və vəzifələri
13. Valyuta tənzimlənməsinin vasitələri
14. Valyuta məzənnələri
15. Valyuta bazarı və onun tənzimlənməsi
16. Valyuta məhdudiyyətləri və onların ayrı-ayrı üsulları və aparılma məqsədi
17. Bankların fəaliyyət prinsipləri və tənzimlənməsi
18. Bankların kafilik normativləri
19. Bankların likvidlik normativləri
20. Bankların risk normativləri
21. Pul kütləsi və pulun dövretmə sürəti arasında əlaqə
22. Müasir pul emissiyasının kredit xarakteri
23. Pul multiplikatoru

24. Pul aqreqatları
25. Nağd pul və nağdsız dövriyyə arasında əlaqə
26. Pul tədavülünün təşkili və nizamlaşdırılması
27. İnflyasiya və onun inkişaf mərhələləri
28. İnflyasiya səviyyəsinin müəyyən edilmə mexanizmi və həddi
29. Pul tədavülünün inflyasiya proseslərinin vəziyyətindən asılı olan əsas sabitləşmə formaları
30. İnflyasiyanın pul və qeyri-pul amilləri və onların qarşısının alınması şərtləri
31. Dünya iqtisadi böhranının Azərbaycan iqtisadiyyatına təsiri və ölkənin antiböhran siyasəti
32. Dünyanın inkişaf etmiş dövlətlərində pul-kredit tənzimlənməsinin əsas istiqamətləri
33. ABŞ-da pul-kredit tənzimlənməsi
34. İngiltərə, Fransada və Almanıyanın pul-kredit tənzimlənməsi
35. Yaponiyanın pul-kredit və bank fəaliyyətinin tənzimlənməsi
36. Çin iqtisadiyyatında pul-kredit və bank fəaliyyətinin tənzimlənməsi
37. Kapitalın beynəlxalq hərəkəti: mahiyyəti, mərhələləri, inkişaf səbəbləri, göstəriciləri və formaları
38. Birbaşa xarici investisiyalar kapital ixracının əsas forması kimi: səbəbləri, üstünlükləri, nəzəri əsasları, müasir inkişaf meyilləri
39. Portfel investisiyaları: səbəbləri və müasir xüsusiyyətləri
40. Dünya borc kapitalı bazarı: strukturu və müasir inkişaf meyilləri

Sillabus "Maliyyə idarəetməsi və audit" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq olunmuşdur ("12" sentyabr 2025-ci il "01" sayılı iclas protokolu).

Kafedra müdiri:



dos. Əlixan Bədəlov

Fənn müəllimi:



dos. Ülvi Quliyev

 Dekan  dos. Ə. Təyibov